

Наприкінці роману Е. Уортон героїня припиняє боротися, розуміючи, що суспільство засудить не тільки її, а й її дитину. Вона почувається втомленою та наразі приймає пропозицію Рояла, біля якого суспільство їй більше не погрожуватиме. Поразка феміністського духу Чериті розкривається у передостанній фразі, після заміжжя за Роялом: *Their eyes met, and something rose in his that she had never seen there: a look that made her feel ashamed and yet secure* (3, 383).

Прикметник *ashamed* з різко негативною конотацією імплікує її відношення до ситуації, коли свободолюбна Чериті фактично потрапила у неволю, зв'язавши своє життя з некоханою людиною, підкоряючись обставинам. Прикметник *secure* імплікує, що жінка може почуватися у відносній безпеці від засудження патріархатного суспільства тільки поряд з чоловіком, що є засобом її дискримінації.

Отже, концепт „гніт” концептосфери „фемінізм” у художніх творах письменниць представлений достатньо широко. У творах різної тематики він реалізується на різних рівнях дискримінації жінки: переважно на соціокультурному, представленому створенням жіночого гендерного стереотипу та певної соціальної ситуації, що не приймається сутністю жінки та суперечить їй.

Вербальні маркери концепту „гніт” мають пейоративну узуальну чи контекстуальну конотацію, оскільки репрезентують негативне ставлення жінки до проблеми дискримінації. Ці лексичні одиниці розкривають з одного боку її положення у суспільстві, окресленого жіночим гендером, як у романі „Маленькі жінки”. З іншого боку, вони розкривають ставлення до жінки як особи, що має підкорюватися чоловікові та патріархатним законам суспільства, порушення яких жорстко критикується, як у романах „Пробудження” та „Літо”.

Література

1. Alcott L.M. *Little Women*. — London: Penguin Books, 1994. — 217 p.
2. Chopin, Kate. *The Awakening // Case Studies in Contemporary Criticism*. / Ed. by Nancy A. Walker — 2nd edition — Boston: Bedford / St. Martin's, 2000. — P. 22-139.
3. Wharton E. *Summer // Nine Short Novels by American Women* / ed. by McMahan E., Day S., Funk R. — New York: St. Martin's Press, 1993. — P. 263-383.

Статья поступила в редакцию 25.03.2006 г.

УДК 811.111.001.1

А. В. Шуба

КОНЦЕПТ "ПРАВО" В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Кінець ХХ — початок ХХІ століття характеризується бурхливим розвитком науки та техніки, дедалі поглиблюються ділові та професійні зв'язки між країнами світу. Це не могло не залишити свого відбитку на мовній картині світу. Сьогодні спостерігається суттєве збагачення фахової лексики, і саме лінгвістика (термінологія) покликана вирішити проблему забезпечення різних галузей науки нормативною термінологією. Важливим є сьогодні і розвиток юридичної термінології. Ю.Ф. Прадід наголошує на необхідності розвитку та удосконалення юридичної лінгвістики. Він визначає її як “прикладну науку, без якої неможливе успішне розв'язання ряду важливих питань з теорії держави і права, історії держави і права, конституційного права, криміналістики та ... інших правознавчих наук” [6, с. 147]. Проблема мови та права не є новою, адже ще філософи та юристи Стародавнього Риму звертали увагу та те, що “слова закону не тотожні його “силі і владі” — змісту, значенню та смислу” [1, с. 155].

Ключовим концептом в юриспруденції є концепт права і особливий інтерес для нас складає сьогоденне розуміння поняття права, місце даного концепту у сучасній англійській мові. Концепт розуміють як "поняття в системі світоглядних соціально-етичних оцінок людини, відбите в семантичній структурі відповідних лексем" [5, с.25]. Поняття концепту є значно ширше, ніж поняття терміну. Нагадаємо, що термін – це слово чи словосполучення, що виражає спеціальне поняття певної галузі виробництва, науки, мистецтва, суспільного життя [2, с. 117]. Юридичний термін розглядається як слово чи словосполучення, що виражає специфічне поняття, яке належить юриспруденції.

Дослідженням питань, що стосуються теорії терміна присвячені роботи таких вчених, як О.С. Ахманова, В.В. Виноградов, Т.Р. Кияк, Д.С. Лотте, А.А. Реформатський, Л.В. Шерба та ін. Проблеми вивчення терміносистеми права розглядалися у працях таких дослідників, як В.П. Живуліна, С.Г. Носик, Є.Б. Єршова, І.І. Борисенко, І.М. Гумовська, С.П. Хижняк. У роботах вищезазначених дослідників аналізуються окремі групи юридичних термінів мови (англійської, німецької, російської, української), однак опис та лінгвістичний аналіз юридичних термінів саме англійської мови є, на нашу думку, недостатнім.

Формування концепту права в системі англійської мови відбувалося під впливом багатьох факторів. Для кращого розуміння природи даного концепту вважаємо за доцільне з'ясування історико-правових умов його становлення. Англосаксонська правова сім'я загального права є однією з найстаріших та найбільш впливових правових систем світу. Світова експансія Британської імперії супроводжувалася і "правовою експансією". Саме тому сьогодні майже третина населення світу живе за нормами, запозиченими з англосаксонського права. [4, с.615].

Історію розвитку англійського права умовно поділяють на чотири періоди:

1. Період формування передумов виникнення загального права хронологічно тривав до норманського завоювання (1066);
2. Період становлення і утвердження загального права (1066 -1485);
3. Період розквіту загального права в Англії (1485 – 1832);
4. Період подальшого розвитку системи загального права, що характеризується співіснуванням загального права з статутним правом, що швидко розвивається, та підвищенням ролі парламенту, посиленням державної адміністрації тощо (1832 – нинішні часи). [4, с. 636].

Англійське право, як бачимо, пройшло довгу історію розвитку. Разом з розвитком самого права, розвивалася і мова для спеціального вжитку (LSP) – мова права, котра збагачувалася, і продовжує збагачуватися, новими термінами на кожному етапі розвитку загального права. Сьогодні концептосфера права є предметом дослідження філософів, юристів, істориків і лінгвістів.

Цікавою з точки зору лінгвістики є лексема "право" як в діахронії, так і її місце в сучасній англійській мові. У даній роботі методом компонентного аналізу, ми здійснимо виокремлення семантичних функцій лексеми "право" в сучасній англійській мові. Метод компонентного аналізу "полягає в розкладенні змісту лексеми на її складові частини (компоненти)". [3, с. 122]. Цей аналіз допоможе визначити компоненти (семи) лексеми право, а також інформативність ядерного компоненту, зонну організацію периферії, взаємодію ядерної та периферійних компонентів.

Для проведення компонентного аналізу ми користувалися тлумачними словниками британського та американського варіанту англійської мови. Шляхом суцільної вибірки зі словників нами було складено список слів, що розтлумачують лексему право. Результати компонентного аналізу лексеми "право" наведені в таблиці 1.

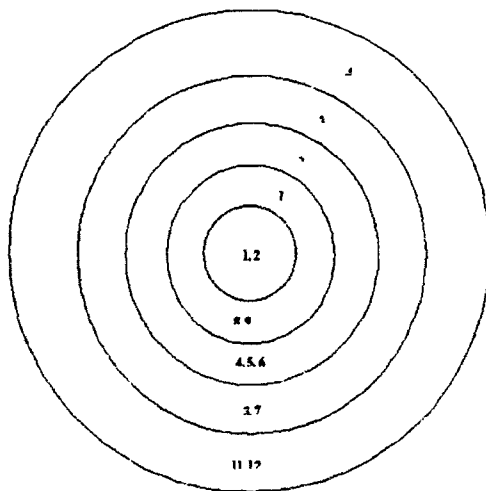
Таблиця 1.

Компонентний аналіз лексеми "право"

№	LAW -	9	8	10	11	12	7
1.	Rule made by authority for the proper regulation of a community or society or for correct conduct in life	+	+	+	+	+	+
2.	The whole body of laws considered collectively (the ~)	+	+	+	+	+	+
3.	Controlling influence of the laws	+	+	-	-	+	-
4.	The laws as a system of science;	+	+	+	+	-	-
5.	The legal profession;	+	+	+	-	+	-
6.	One of the branches of the study of law (with a defining word);	+	+	-	+	+	-
7.	Operation of the law (as providing a remedy for wrongs);	+	+	+	-	-	-
8.	Rule of action or procedure, esp. in the arts or a game;	+	+	+	+	+	-
9.	Factual statement of what always happens in certain circumstances;	+	+	+	+	+	-
10.	Regularity in nature.	+	+	+	+	+	-
11.	The system of courts ...	-	-	-	-	+	-
12.	Common law, as distinguished from equity;	-	-	-	-	+	-
13.	Inherent tendency	-	-	-	-	+	-

Шість колонок таблиці вказують на присутність сем у словниках. Як свідчать дані таблиці, ядро складають компоненти № 1 (rule) та 2 (body of laws), а периферію – компоненти № 3 (controlling), 4 (science), 5 (profession), 6 (branch of the study), 7 (operation), 8 (procedure), 9 (statement of what always happens), 10 (regularity), 11 (the system of courts), 12 (common law) та 13 (inherent tendency).

Схема 1.

Тож, компоненти 1 і 2 складають ядро, оскільки ці семи були виявлені у всіх шести словниках; периферію 1 ряду – компоненти 8, 9, 10 (на основі співпадіння 5 словникових дефініцій); периферію 2 ряду – компоненти 4, 5, 6 (на основі співпадіння 4 словникових дефініцій); периферія 3 ряду – компоненти 3, 7 (на основі співпадіння 3 словникових дефініцій); периферія 4 ряду – 11, 12, 13 (семи, виявлені лише в одному тлумачному словнику). Зрозуміло, що чим вищим є номер периферії компоненту, тим ширшим стає його значення. Це може означати його здатність переходити в іншу терміносистему.

Таким чином, концепт “право” можна розуміти як систему загальнообов’язкових правил поведінки, встановлених державою, що існує у вербалізованому вигляді та у формі зорових та когнітивних моделей у свідомості індивіда.

Література

1. Губаева Т.В. Язык и право. Искусство владения словом в профессиональной юридической деятельности. – М.: Норма, 2004. – 160 с.
2. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства: Підручник. 2-е вид. – К.; Одеса: Либідь, 1991.-280 с.
3. Лайонз Дж. Лингвистическая семантика: Введение / Пер. с англ. В.В. Морозова и И.Б. Шатуновского; Под общ. ред. И.Б. Шатуновского. – М.: Языки славянской культуры, 2003. – 400с.
4. Марченко М. Н. Курс сравнительного правоведения. – М.: ООО «Городец-издат», 2002. – 1068 с.
5. Межжеріна Г.В. Концепт-поняття “вірність/невірність християнському вченню”: семантика давньоруських лексем XI –XIII ст. // Мовознавство. – 2005. – № 5. – С. 25.
6. Прадід Ю.Ф. Юридична лінгвістика та деякі актуальні проблеми правознавчої науки // Наукові праці Одеської національної академії. – Одеса, 2003. – Т.2 – С. 147-152.
7. Словник 6 – A Dictionary of law. Oxford : OUP, 2003. – 545 p.
8. Словник 2. – New Webster’s Dictionary and Thesaurus of the English Language. – Danbury, CT: Lexicon Publications Inc, 1993. – 1149 p.
9. Словник 1. – Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English. – Oxford:OUP, 1982.
10. Словник 3. – Oxford Advanced Learner’s Encyclopedic Dictionary.- Oxford: OUP, 1994. – 1081 p.
11. Словник 4. – Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English. – Oxford: OUP, 1995. – 1428 p.
12. Словник 5 – Webster’s World Dictionary of American English. – Webster’s New World Cleveland & New York, 1989. – 1574 p.

Статья поступила в редакцию 25.02.2006 г.

□

УДК 811.111 – 26’42

Т. В. Шияєва

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО ПРАВОСЛАВНОГО ДИСКУРСУ

Сучасна гуманітарна наука вивчає дискурс як багатоаспектний феномен, представлений у вигляді особливої соціальної сутності, створений в результаті мовленнєвої діяльності представників певного лінгвокультурного об’єднання. На думку Ю.С.Степанова, це зв’язний текст в сукупності з екстралінгвістичними, соціокультурними, прагматичними, психологічними та іншими факторами; це текст, взятий в аспекті подій, це мовлення, що розглядається як цілеспрямоване соціальне явище, дія, компонент, який бере участь у взаємодії між людьми та механізмах їхньої свідомості [5, с. 44]. До головних ознак дискурсу відносяться його учасники, умови, організація та способи спілкування. Сферою породження дискурсу як «лінгвістики мовлення» [7, с. 80] є усна комунікація.